

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ

Η Τ Ο Ι

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Φ Τ Σ Ι Κ Η Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α .

ΦΥΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίατρικῇ καὶ οἰκονομικῇ χρῆσις
αὐτῶν.

(ἐκ τῶν χαρτίων Σιπθορπίου)

(Ἀκολουθία)

49. *Scilla officinalis*, σκιλλοκρόμμυδον (σκέλη), εἶναι κοινὸν εἰς τὸν Ἱμμηττὸν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Ἀττικῇ, Ἡ ρίζα εἶναι ἐν χρήσει ἐκλέγματος εἰς τοὺς ὑδρωπας.

50. *Euphorbia Characias*, φλόμος. Μὲ τούτο τὸ φυτόν φαρμακούνουσιν οἱ Γραικοὶ τὰ εἰσάρια, τὰ ὁποῖα ὅμως τότε σήπονται μετ' ὀλίγην ὥραν.

51. *Osyris alba*, πλευριτόχορτον. Τούτου τὸ ἀφέψημα ὠφελεῖ εἰς τὴν πλευρίτιν. Ἐν Ζακύνθῳ ὀνομάζεται σαρωμάτα, καθότι κατασκευάζονται ἐξ αὐτοῦ σκούπαι, ἔτι δὲ κοκκινόσπαρτον, ἐξ αἰτίας τοῦ κοκκίνου ὀπωρικοῦ.

52. *Punica granatum*, ροδιά, αὐξάνει πλησίον τοῦ Φαληροῦ, πλην ἐνταῦθα πιθανῶς ὑπάρχει τὸ ἀπόβλημα τῶν κήπων. Αὐξάνει δὲ ἀφθόνως περὶ τὴν Δαυλίδα, καὶ εἶναι συχρὸν ἐν Βοιωτίᾳ.

53. *Echium Italicum*, γλυκόπισσα, οὕτως ὀνομάζεται παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ποιμίσειν, ἀναντιρρόητως παραφθαρέν ἐκ τῆς λέξεως λύκοψις.

54. *Carthamus corymbosus*, χαμαλίο (χα-

μαλίων παρὰ Διοσκορίδῃ), αὐξάνει ἀφθόνως πλησίον τοῦ Πειραιῶς. Ἐν Κύπρῳ ὀνομάζεται ὄβερος.

55. *Nigella Damascena*, μαυροκόκκο, καὶ ἐν Κύπρῳ μαυροκουκάδεις. Οἱ Τοῦρκοι ἐπιπάσσοσι τὸν σπόρον τούτου τοῦ φυτοῦ εἰς τὸ καμάκιτων, καὶ οἱ Γραικοὶ τὸν μγνύουσι μὲ σήσαμον εἰς τὸν ἄριον, συνήθεια ἀρχαιοτάτη ἀναφεραμένη καὶ παρὰ Διοσκορίδῃ. Ὀνομάζεται καὶ πορρόχορτον ἐκ τοῦ κρότου τῶν περικαλυμμάτων τοῦ.

56. *Amygdalus communis sylvestris* πικρὰ ἀμυγδαλιά, αὐξάνει εἰς τὸν δρόμον τὸν ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ὁ καρπὸς, τριβόμενος εἰς σκόνην, τρίβεται εἰς τὸ δέρμα τοῦ ἐξερχομένου ἐκ τοῦ λουτροῦ. Ἐξ αὐτοῦ κατασκευάζονται φράκται διὰ τὰς ἀμπέλους, καὶ τὸ ξύλον εἶναι ἐν χρήσει διὰ τοὺς σωλήνας τῶν τσιμπουκίων.

57. *Conium maculatum*, μαγγοῦνα, καὶ καρονόκι, αὐξάνει ἀφθόνως εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη ὑποκάτω τοῦ ναοῦ τοῦ Θησέως· εἶναι δὲ ἐν χρήσει, καθὼς καὶ ὁ φλόμος, εἰς φαρμάκωσιν τῶν ὀφθαλμῶν.

58. *Salsola fruticosa*, ἀλμυριά. Ἡ συλλογὴ τούτου εἰς τὰς βάλτους τὰς παρὰ τῷ Φαληρῷ πρὸς κατασκευὴν τῆς σόδας, δίδεται εἰς ἀρένδαν πρὸς 500 γρόσια τὸν χρόνον. Οἱ Κύπριοι τὸ ὀνομάζουσι ἀλμυρίδι, καὶ τὸ νομίζουσι ὡς τὴν καλλίστην τροφήν τῶν καμήλων, καὶ

ἐκ τῆς σάκτης αὐτοῦ κατασκευάζουσι προσέτι εἶδος ἀλκάλειος εἰς κατασκευὴν σαπώνου καὶ υἵλου.

59. Pinus picea, ἐλάτη, εὐρίσκεται ἐν Ἀττικῇ ἐν τῷ ὄρει τοῦ Πάρνου, ἔνθα αὐξάνει ἀφθόνως. Τὸ ξύλου τούτου εἶναι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ξυλοκόποις διὰ διαφόρους σκοποὺς, καὶ ἐξ αὐτοῦ κατασκευάζονται καὶ κατάρτια.

Ὁ κύριος Hawkins σημειοῖ, ὅτι εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος αὐξάνει εἰς τὰ ὑψηλότερα ὄρη, δι' ἃ καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πλέον ἐν χρήσει πολλῇ εἰς ναυπηγίαν, ἐπειδὴ οἱ Γραικοὶ ναύκληροι προμηθεύουσι πολλὰ σκευὰ κατάρτια τοῦ πεύκου ἐκ τῆς Θάσου, εἴτε τοιαῦτα ἀπὸ τὸ Φιούμει.

60. Atropa Mandragora, μανδραγόρα, καὶ γοργογάνι. Εἶναι ἐν χρήσει διὰ τὰ νομίζομενα ἀφροδισιακὰ προτερήματά του.

61. Viscum album, μέλλα. Τούτο αὐξάνει ἐπὶ τῆς ἐλάτης εἰς τὸν Πάρνον. Κατὰ τὸ παρὸν δὲν κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτοῦ ἴξον, ἀλλ' ἀπὸ τὸ ὀνομαζόμενον φυτὸν ὄξον (Oranthus Europaeus), τὸ ὁποῖον αὐξάνει εἰς τὰ βουνὰ τῆς Εὐβοίας, καὶ εἰς τὸ ἅγιον ὄρος.

62. Eryngium Campestre, τῆς ἀγάπης τὸ βοτάνι. Ἡ κοπανισμένη ρίζα εἶναι ἐν χρήσει ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ποιμένας εἰς ἴασιν τῶν ὄνων τῶν, ὅταν δαγκάνονται ἀπὸ φαρμακεροὺς ὄφεις. Περὶ τούτου τοῦ φυτοῦ ἐσυντέθησαν οἱ ἀκόλουθοι σῆχοι.

Τῆς ἀγάπης τὸ βοτάνι
ὅποιος τὸ ἴδῃ, καὶ δὲν τὸ πιάνει,
τὴν ἀγάπην, ὅπου ἔχει, χάνει.

63. Papaver Rhoeas, παπαρούνα. Ἐν Ζακύνθῳ συρῶπιον κατασκευάζεται, καὶ τὸ ἔγχυμα αὐτοῦ συντίθει εἰς τὰ σθηκὰ πάθη. Ἐν Κύπρῳ ὀνομάζεται πετεινὸς διὰ τὸ κόκκινον χρῶμα τοῦ ἀνθους ὁμοιάζοντος τὸν λόφον τῶν πετεινῶν. Φορεῖται δὲ ἀπὸ τὰ κοράσια ὡς ζολισμὸς τῆς

κεφαλῆς. Τὸ Papaver somniferum ὀνομάζεται ἐν Κωνσταντινουπόλει μάκων (μήκων), καὶ αἱ κεφαλαὶ αὐτοῦ ζουμπίζονται καὶ πίνονται ἐν ἀφψημάτι διὰ τοὺς βήχας.

64. Tamus communis, ὄβρουαῖς. Αἱ ρίζαι συνίγνυται καὶ βράζονται ὡς τὸ ἀσπαράγγιον εἰς τὴν ἄνοιξιν.

65. Ceratonia Siliqua, ξυλοκερατιά, αὐξάνει ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τοὺς λόγγους τοῦ Σαρανταποτάμου, ἐτι δὲ ἐν Κύπρῳ, ἔνθα φυλάττει εἰσέτι τὴν ἀρχαίαν ὀνομασίαν κερατιά. Ὁ καρπὸς θεωρεῖται ὡς ἐμπορίου ἀντικείμενον, καὶ πλέον ἢ εἴκοσι φορτία κατ' ἔτος ἐξάγονται εἰς τὰ παράλια τῆς Συρίας.

66. Rhamnus graecus, ράμνος Ἑλληνικός. Οἱ κόκκοι τούτου συνίγνυται καὶ πηλοῦνται εἰς τοὺς βαφεῖς πρὸς βαφὴν κίτρινου χρώματος.

67. Orchis mascula, σαρκικοβοτάνι. Τὸ σαλάπιον ἐποῦ δαπανᾶται ἐν μεγάλῃ ποσότητι παρὰ τῶν Τούρκων ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατασκευάζεται ἐκ τῶν βελβωδῶν ριζῶν τῶν διαφόρων εἰδῶν ὄρχεων καὶ ὄφρων, τὰ ὅποια αὐξάνουσιν ἐν ἀνοικτῷ καὶ στεγνῷ τόπῳ. Αἱ ἀρχαῖαι ὀνομασίαι ἐλησημονήθησαν, μ' ὅλον ὅτι αἱ ἀφροδισιακαὶ ἀρεταὶ τῶν τεμῶνται ἐτι παρὰ τοῖς Τούρκοις.

68. Populus nigra, λεύκη, αὐξάνει πλησίον Λεβαδείας ἐν Βοιωτίᾳ.

69. Saccharum Ravennae, καλάμι, αὐξάνει ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὸ μέρος τοῦ δρόμου μεταξὺ Θεσπειῶν καὶ Λεβαδείας. Οἱ χωριάται τὸ μεταχειρίζονται εἰς τὰς σκέπας τῶν καλύβων τῶν.

64. Βρυωνῆς κατὰ Νικάνδρου Θηρ., τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖται διὰ τῆς λέξεως ἄμπελος ἀγρία.

68. Αἰγειροφόρος ἢ Βοιωτία, λέγει ὁ Τύριος, διατρ. 29.

70. Sambucus nigra, κουφόξυλον. Τούτο αὐξάνει εἰς τὰ πέριξ τῆς Λεβαδείας, καὶ σχηματίζει τὴν φράκτιν τῶν ἀμπελῶν. Τὰ ἀνθη ἐν Ζακύνθῳ ἐγγέονται ὡς κολλύριον.

Ζ Α Κ Τ Ν Θ Ο Σ.

71. Verbena officinalis, σαυροβοτάνη (ἐπὶ βοτάνη κατὰ Διοσκ.). Τὴν 24. Ἰουν., τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου, οἱ Ζακύνθιοι φοροῦσι τούτο τὸ φυτὸν ἐν τῇ ζώνῃ των, ὡς ἔχον τὴν δύναμιν τοῦ ἀποδιώκειν τὰ κακὰ πνεύματα, καὶ διαφυλάττειν αὐτοὺς ἀπὸ διαφόρων ἀτυχιῶν.

72. Salvia officinalis, φασκομηλία. Τὰ φύλλα ταύτης κατασκευάζονται εἰς εἶδος γλυκίσματος μετὰ μέλιτος.

73. Dipsacus silvestris, νεροκράτη. Τὸ συναγόμενον ἐν τῇ κοιλότητι τῶν φύλλων νερὸν εἶναι ἐν χρήσει παρὰ ταῖς κόραις ὡς κοσμητικόν.

74. Iris graminea, Ἴρις. Ἡ ρίζα τῆς Ἴριδος εἶναι ἐν χρήσει ὡς κοσμητικόν, καὶ ξηρανομένη καὶ τριδομένη εἰς σκόνιν, τρίβεται εἰς τὰ μάγουλα. Ἐν Κύπρῳ ὀνομάζεται βουρδιλίσι, ἀναντιρρήτως κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ fior di lis. Ἐνλοτε ὀνομάζεται κρίνος, ἢ κυρίως ὀνομασία τοῦ liliū album.

75. Thapsia villosa. Τὰ νέα φύλλα συναγούνται μετὰ τῶν φυτῶν τῶν ἀποτελούντων τὰ ἄγρια λάχανα. Ὁ ἐκθλιθεὶς χυμὸς τῶν ἀνθῶν εἶναι ἐν χρήσει μετὰ τὸ Verbascum blattaria εἰς τὸ νὰ βάπτωσι κίτρινον τὸ μαλὶ, τὸ ὁποῖον ἐργάζονται εἰς κατασκευὴν πευκίων, ὀνομαζομένων τζενίαις.

76. Anethum Foeniculum, μάραθρον. Τὰ ἄκρα τούτου εἶναι ἐν χρήσει πρὸς φύλαξιν τῶν κίτρωνων ἐλαίων, καὶ κόπτονται καὶ φυλάττονται μετὰ τὰ ὄκταποδία.

77. Cuscuta Europaea. Μία ἐκ τῶν σημερινῶν ὀνομασιῶν δηλοῖ τὸν μίτον τῶν Νηρείδων,

νεραϊδονήματα· ἐκ τῆς περιστροφῆς καὶ τῆς περιελίγματος τοῦ καυλοῦ παρομοιάζεται παρὰ τοῖς Γραικοῖς μετὰ τὰς ἀκτενίστους τρέχας τῶν Νηρείδων· ὀνομάζεται δὲ καὶ μαλλία τῆς Παναγίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀνομάζεται ἐπέθυμον, ἢ ἀρχαία ὀνομασία παρὰ Διοσκορίδῃ, καὶ δίδεται μετὰ τὸ ἀψίνθιον εἰς τοὺς πυρετούς.

78. Verbascum Thapsus, φλόμος. Ὁ ξηρανθεὶς καυλὸς τούτου εἶναι ἐν χρήσει τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου, ἐμβαπτόμενον ἐν ἐλαίῳ, ὡς φανός. Ὁ δὲ ἅγιος ἐξ αἰτίας τῶν ἐν χρήσει ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ χαρῆς χάριν φωτιῶν ὀνομάζεται ἅγιος Ἰωάννης ὁ λαμπαδάρης.

79. Daucus nobilis. Αἱ ἐκκλησίαι, μάλις δὲ τὰ ἐδάφη, σολίζονται μετὰ τούτο τὸ φυτὸν τὸ πάσχα. Σταυροὶ προσέτι κατασκευάζονται ἐξ αὐτοῦ καὶ τίθενται ὀπισθεν τῆς θύρας ἀπὸ τοῦ πάσχα ἕως τῆς Ἀναλήψεως. Τὰ φύλλα εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῷ μαγειρείῳ πρὸς προπαρασκευὴν τῶν ἐγγελίων. Ἐλαῖον ἐξάγεται προσέτι ἐκ τῶν κόκκων.

80. Ruta graveolens, ἀπήγανον, μεταχειρίζεται ἐξωτερικῶς εἰς ρευματικούς πόνους, εἰς τὰ γόνατα, πόδας καὶ ὀσφύας.

81. Ranunculus Ficaria, ζοχαδόχορτον, οὕτως ὀνομαζόμενον ἐκ τῆς χρήσεως τῶν ριζῶν του εἰς τὰς αἰμορροΐδας.

82. Reseda alba. Ὅλον τὸ φυτὸν καὶ οἱ σπόροι αὐτοῦ, συντριβόμενα, παρέχουσι κίτρινον χρῶμα, δι' οὗ βάφουσιν οἱ Ζακύνθιοι τὸ μετάξιον.

83. Acanthus spinosus, μουτρίνα (ἀκανθα κατὰ Διοσκ.). Οἱ Ζακύνθιοι συναγούσιν αὐτὸ τὴν πρώτην Μαΐου, καὶ ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῶν ἀνθῶν σερφάνων, τοὺς ὁποίους κρεμῶσιν εἰς ἐκκλησίας καὶ οἰκίας.

84. Pisum Oculus. Οἱ Ζακύνθιοι τῶν βουβῶν μεταχειρίζονται τοὺς σπόρους μεμιγμένους μετὰ τὸν ἄρτον των.

85. *Lathyrus sativus*, ἀγριολαθούρι. Οἱ Ζακύνθιοι μεταχειρίζονται τοὺς σπόρους τούτου τοῦ φυτοῦ καθαρισμένους πρὸς κατασκευὴν ἐνὸς κίτρινου ἀλφίτου.

86. *Vicia sativa*, βήκα, εἶναι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ζακυνθίοις ὡς τροφή τῶν ζώων ἐν χειμῶνι. Οἱ σπόροι ἀλέθονται καὶ εἶναι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Κεφαλληνέσι ὡς ἄνθος ἀλεύρου μεμιγμένον μὲ τὸν ἄρτον.

87. *Cicer arietinum*, ροδίθι. Οἱ σπόροι βράζονται εἰς σοῦπαν. (οἱ ἐρέθισθοι ἀπετέλειον κοινὸν εἶδος τροφῆς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἐσθιόμενοι χλωροί, ἢ, ξηροὶ ὄντες, ψηνόμενοι εἰς τὴν φωτιάν. „Ἐρέθισθοι πεφρυγμένοι (λέγει ὁ κύριος Κοραῆς) ὀνομάζονται τὴν σήμερον σραγάλια.“)

88. *Glycyrrhiza glabra*, γλυκώριζα. Ἡ ῥίζα τούτου τοῦ φυτοῦ συνάζεται καὶ ἐξάγεται εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα κατασκευάζουσι, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, συρώπιον καὶ πιστόν.

89. *Hypericum perforatum*, βάλσαμον ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει, καὶ σπαθόχορτον ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὰ ἄνθη ἐγγεσόμενα ἐν ἔλαιῳ ἀφίνονται 40 ἡμέρας εἰς τὸν ἥλιον, καὶ τότε τὸ ἔλαιον γενόμενον κόκκινον εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸς πληγὰς.

90. *Hypericum Coris*, κόρις κατὰ Διοσκορίδην. Τὰ φύλλα ἔχουσι δυνατὴν βαλσαμώδη ἀρωματικὴν ὀσμὴν, καὶ κίτρινον χρῶμα ἐξάγεται ἐξ αὐτοῦ.

91. *Scorzonera tenuifolia*. Ἡ ῥίζα κόπτεται καὶ εἶναι ἐν χρήσει ἐν ἀρεψήματι ὡς καθαρτικὸν τοῦ αἵματος.

92. *Micropus erectus*, κασιδόχορτον, οὕτως ὀνομασθέν, ἐπειδὴ τὸ μεταχειρίζονται εἰς τὴν κασιδαν.

93. *Viola odorata*, ὀνομάζεται ἴον μέλαν ἐν Δακωνίᾳ. Ἀπὸ τοῦ φυτοῦ κατασκευάζουσι συ-

ρώπιον. Εἶναι θρυλλούμενον φυτὸν παρὰ τοῖς ποιηταῖς, ἔνθεν καὶ τὸ ἀκόλουθον διέσχον·

— γιούλια, καὶ μοσκαῖς, καὶ λεμονοκορφαδες, να σου τὰ βάλω, μάτια μου, εἰς ταῖς βλακομάδες.

94. *Aristolochia longa*, εἶναι πολλὰ ἀξιόλογον ἱατρικὸν εἰς τὴν Ῥαχίτιν, εἰς τοὺς διαλείποντας καὶ ἄλλους πυρετοὺς, δι' ὃ καὶ αἱ ῥίζαι τούτου τοῦ φυτοῦ ἐξάγονται εἰς Βενετίαν καὶ Ἰταλίαν. Καὶ ὡς ἱατρικὸν εἰς τὰς λεχῶνας αἱ θεραπευτικαὶ του δυνάμεις εἶναι τόσον μεγάλαι, ὡς θεωρεῖται ὡς ἀλάναστρον ἱατρικὸν, καὶ ὀνομάζεται παρὰ τοῖς Ζακυνθίοις ῥίζα.

95. *Scilla maritima*, σκίλλη, αὐξάνει ἐν ἀφθονίᾳ ἐν Ζακύνθῳ, καὶ εἶναι ἀντικείμενον ἐμπορίου, ἐξαγόμενον εἰς Ὀλλανδίαν καὶ Ἀγγλίαν. Ἐν φλωρίῳ πληρόνεται τῷ συλλέγοντι 1000 ῥίζας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀνομάζεται ἄσκιλλα, καὶ μετὰ μέλιτος μινύμενον δίδεται εἰς τὸ ἄσθμα, ἢ ἐπιτίθεται ὡς κατάπλασμα εἰς τὰ ἄρθρα τὰ πάσχοντα ρευματαλγίαν.

96. *Asparagus acutifolius*, σπαραγγούνια. Τὰ νέα βλαστάρια φαίνονται τὸν Φεβρουάριον καὶ διαρκοῦσιν ἕως τοῦ Μαΐου· τρώγονται δὲ βρασὰ μὲ ὄξος καὶ ἔλαιον. Ἐν Κύπρῳ ὀνομάζεται ἀσπράγος, μὲ τὴν ἀρχαίαν ὀνομασίαν τοῦ Διοσκορίδου.

(Ἀκολουθία ἀκολουθεῖ.)

BIBΛΙΑ ΝΕΟΦΑΝΗ.

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ, παραφρασθεῖσα καὶ ὁμοιοκαταλήκτως σχιουρηθεῖσα κτ. παρὰ Γεωργίου Ρουσιάδου κτ. τμήμα δέκατον περιέχον τὸς ῥαψωθίας ρ καὶ σ. Ἐν Βιέννῃ, 1819, εἰς ὄγδον, σελ. 214, μετὰ δύο χαλκογραφικῶν εἰκόνων.